

VISSZHANG

„Kölcsey és Berzsenyi! Ahogy ezt a két nevet egymás mellett kimondjuk, hirtelen eszünkbe villan Jósika Miklós, a regényíró, aki mindakettőjüket azzal vádolta meg, hogy nemzetgyalázók voltak, hogy nemzetüket bemocskolták! Lehet-e ezt az elfogultságot érteni és próbáljuk-e magyarázni?“ (Dóczy Jenő cikkéből, Magyarország, aug. 25.)

*

Klebensberg Kunó gróf egyik nyilatkozatából: „Amíg az egyetemen és a mögöttük álló hatalmas nemzeti érdekek követelnek a kultuszminisztertől, addig a háttérben halkán, de nem hatástalanul suttognak a taktikusok és az intrikusok, hangoztatva, hogy rettenetes ez a kultuszminiszter, temérdeket költ egyetemi célokra ... Ha továbbra is sikeres marad az a nagyon is átlátszó taktikai akció, amelyet a magas kultúra ellen megindítottak, akkor bizony a pécsi egyetemnek nagyon nehéz lesz a helyzete“. (Budapesti Hírlap, szept. 1.)

*

Franciaországban, ahol minden évben egy új művészeti iskola alakul, a legújabb „irány“ a populista (népies) regényírók elnevezéssel indul útra. Az új irány, amelynek vezérei állítólag Andié Thérive és Léon Lemonnier, abból a megfontolásból szedetett, hogy a naturalista tendencia még nem halt meg, sőt ellenkezőleg: számos követővel rendelkezik. A „populista“ manifestum kifejti, hogy az irodalomnak a népet kell rajzolni és gondosan tanulmányoznia a valóságot ... Nem akarnak a régi naturalisták elavult nyelvén írni, lerázzák magukról a szocialista elméleteket, amik kivethőtették formájából az irodalmat. Fől akarják keresni témáikban a tömegek kisémbereit. Nem baj, – úgy mondják ha egy kicsit merész vagy triviális lesz is a tárgyválasztás ...

*

Kállay Miklós írja Szekfű Gyula Bethlen Gábor-életrajzának ismertetése alkalmából: „A magyar történetírás egy korszakát határozottan protestáns szellem hatotta át, mely ezt a protestáns szellemet egyben nemzetivé és a magyarság védelmének egyetlen fellegvárává léptette elő. A közfelfogás azután egészen belegyökeresedett ebbe az irányba és valósággal szentségtörésnek tekintette, ha valaki kritikai eszközökkel merte bolygatni az itt már megdönthetetlen igazságokká csontosodott balhiedelmeket. Pedig a nemzeti hiúságnak ez a legyezgetése, a túlfűtött önérték mámorának ez az ápolása lehet lírai költők, drámaírók, esetleg politikai szónokok föladata, de semmiesetre a történetíróé“. (Nemzeti Ujság, aug. 25.)

*

Revue de Genève, 1929. jún. – A Robert de Traz vezetése alatt megjelenő genfi folyóirat Kosztolányi Dezső egyik novelláját („Jotcrnaliste“) közli, Edith Kubek kitűnő fordításában. A 760–761. lapon életrajzi és kritikai megjegyzések Kosztolányiról. (A magyar irodalom külföldi ismertetését nem lehet jobban szolgálni, mint ez a két közlemény teszi.)

*

„A XX. század művészeti életének legfontosabb eseménye kétségkívül az a tény, hogy esztétikai horizontunk kitágult. Az indiai, kínai és ósamerikai esztétika egyenrangú helyet kapott a Földközi-tenger esztétikája mellett“. (La Revue de l'art, 1929:108.)

*

Mialatt nálunk a magyar irodalom külföldi propagandájáról tétlenül ankéteznek, német és francia folyóiratok tele vannak az oláh, cseh, horvát–szerb irodalomról szóló cikkekkkel ... Egy ilyen ismertetésből megtudjuk, hogy Zágrábban nagy sikerrel adták elő egy Tito Strozzi nevű horvát írónak „Zrinski“-ről és „Frankopan“-ról szóló történeti tragédiáját. Jellemző, hogy a magyar sajtó tudomást sem vett erről a bennünket mégis csak érdeklő eseményről. A magyar kulturfőlényben ma már csak mi magunk hiszünk, illetőleg mi magunk sem hiszünk, mert mindent elhanyagolunk, ami ezt a kulturfőlényt a világ előtt igazolná.

*

Az oláhok megindítottak egy német folyóiratot „Die Verständigung“ címmel, amely a külföldnek irodalmi híreket és fordításokat szállít Romániából...

*

„Minden javulás igazi előfeltétele nemzeti hibáink kíméletlen föltárása. Ha idegen ember kicsinyít bennünket, menjünk kíméletlenül neki, de magunk óvakodjunk a nemzeti hiúságnak való hízelkedéstől és nemzeti hibáink olyan beállításától, mintha azok nem hibák, hanem nemzeti sajátosságok lennének“. (Klebensberg Kunó

gróf cikkéből, Pesti Napló júl. 28.)

*

A színházi kritikusok kongresszusa Szinajában ülést tartott és az egyik oláh szónok bevallotta, hogy zenei élet alig negyedszázada van Romániában. (Szép ez az őszinteség, de ki fogja a külföld köztudatába átvinni, hogy Magyarországon már legalább százéves a zenei kultúra?)

*

„Uraim, én láttam a francia császárság fénykorát és összeomlását, az osztrák–magyar monarchia virágzását és bukását, láttam a nagy Németországot és mindezeket az épületeket olyan emberek emelték, akik csupán az elmúlhatatlan ideálok nevében dolgoztak“. (Apponyinak ezeket a Népszövetség ülésén elmondott szavait miért nem vitték ki plakátokon az utcára, mért nem dobolják ki a falvakban, mért nem örökítik meg könyvekben? ... Nincs érzékünk a történeti mondatok iránt és a szó hatalma csak egy napig él, a legszebb igék a napilapok szenzációival együtt papírkosárba kerülnek ...)

*

„A kulturális Középeurópa-gondolat a körülzárt kulturaterületek kiszélesítésében keres pótlást mindarra, ami lehetőség befelé hiányzik vagy veszendőbe ment a háború óta. A gazdasági együttműködés és a kulturális középeurópai eszme a szűk államhatárokból akarja kiszabadítani a nemzeteket“. (Hantos Elemér cikkéből. Pester Lloyd, okt. 2.)